

Nr 5.

Av herr **Petrén**, om stipendier till fängelseläkare för beivrande av de rättspsykiatriska kurserna.

Av 1912 års riksdag beslöts en skrivelse med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda frågan om fängelseläkarnas kompetens i rättspsykiatriskt avseende samt därefter vidtaga de åtgärder, som av utredningen kunde förordas, och, om så syntes erforderligt, inför riksdagen framlägga förslag i ärendet.

Sedan denna skrivelse blivit remitterad till fängvårdsstyrelsen, infortrade denna yttrande i ärendet av sin biträdande läkare, professor J. E. Johansson. Uti sitt den 30 oktober 1912 avgivna yttrande avstyrkte denne på anförda skäl införandet av bestämmelse om viss tjänstgöring å hospital såsom oeftergivligt kompetensvillkor för fängelseläkartjänst, men föreslog, att fängvårdsstyrelsen genom anordnande av särskilda kurser i rättspsykiatri eller genom understöd för studieresor måtte tillmötesgå det från flera håll uttalade önskemålet, att de nuvarande fängelseläkarna sattes i tillfälle att öka sin rättspsykiatriska utbildning. Till denna uppfattning anslöt sig ock fängvårdsstyrelsen, som i underdånig skrivelse den 11 november 1912 — med framhållande av angelägenheten av att fängelseläkarna genom deltagande i särskild studiekurs eller annorledes vunne erforderlig rättspsykiatrisk utbildning — föreslog sådan ändring i Kungl. Maj:ts nådiga instruktion för fängvårdsstyrelsen och fängvårdsstaten, att fängvårdsstyrelsen erhöles rätt medgiva läkare vid fängvårdsanstalt att företaga resa i tjänsten för genomgående av studiekurs i rättspsykiatri.

Då förutsättningen för anordnande av särskild undervisning i rättspsykiatri för fängelseläkare och blivande fängelseläkare vore inrättandet av en lärarbefattning i ämnet, väckte professor Gadelius i Karolinska Institutets lärarkollegium förslag härom, sedan 1914 års förra riksdag beslutat anordnandet å Långholmens centralfängelse av en avdelning för sinnessjuka och abnorma fångar, där lämpligt material skulle kunna ställas till förfogande för undervisningen i rättspsykiatri. I september 1916 hemställde därpå lärarkollegiet, att kanslern vid riket universitet måtte utverka anslag till avlöning åt en biträdande lärare i rättspsykiatri vid Karolinska Institutet. Kanslerns framställning härom remitterades av Kungl. Maj:t till fängvårdsstyrelsen, som den 11 november 1916 avgav yttrande i ärendet, däri bl. a. anfördes följande:

»Behovet av en ökad vetenskaplig insikt i psykiatriska frågor hade för fängelseläkarna alltmer gjort sig kännbart, i samma mån som uppmärksamheten blivit kraftigare inriktad å brottslingarnas psykiska tillstånd samt å nödvändigheten för såväl domare som straffverkställare av tillförlitlig utredning därom. Erforderlig utbildning för den svåra uppgiften att bedöma själsförmögenheterna, sinnestillståndet och tillräkneligheten hos den, som begått en brottslig gärning, torde icke kunna vinnas utan direkt iakttagande av sådana personer, helst under erfaren läkares ledning. Visserligen kunde fängelseläkare utan andra förstudier än som nu bedrivs under någon kort tid vid universitetens småningom under tjänstgöringen förvärva en erfarenhet, som gjorde dem dugliga för den nämnda uppgiften. Men i betraktande av den stora betydelsen av möjligaste riktiga utlåtande beträffande brottslingens själsbeskaffenhet måste det dock vara ett synnerligen viktigt intresse, att dessa läkare bibringas redan under studieåren eller eljest därefter verklig undervisning i ämnet med tillgång till studiematerial.»

På grund därav att anordnandet av nämnda sinnessjukavdelning, med hänsyn till kristidens höga byggnadskostnader, gång på gång blev uppskjuten, framlades proposition angående uppförande å Karolinska Institutets stat av ett arvode åt en lärare i rättspsykiatri först vid 1919 års riksdag. Denne befattningshavare blev därpå följande år tillsatt, men började sin verksamhet först år 1921, då sinnessjukavdelningen vid Långholmens centralfängelse äntligen var färdig att tagas i bruk. Enligt kungl. brevet den 5 mars 1920 skall läraren i rättspsykiatri årligen hålla tvenne kurser, vardera av två månaders längd.

Samma år dessa kurser började, framlade överinspektören för sinnessjukvården förslag om statsanslag till fängelseläkare för genomgående av rättspsykiatriska kurser och om stadgande, att genomgående av sådan kurs skulle föreskrivas som kompetensvillkor för ny läkare vid centralfängelse och strafffängelse. Sedan centralstyrelsen för Sveriges Läkarförbund i infordrat yttrande uttalat sig för att nyutnämnd fängelseläkare (undantagandes läkare vid kronohäkte) skulle förbinda sig att inom viss tid efter tjänstens tillträddande ha genomgått rättspsykiatrisk kurs och tillstyrkt förslaget om statsanslag till genomgående av sådana kurser åt fängelseläkare, avgav medicinalstyrelsen den 11 februari 1922 yttrande i ärendet, däri särskilt framhölls önskvärdheten av att *även de nuvarande läkarna vid centralfängelser och strafffängelser* ville förskaffa sig den psykiatriska utbildning, som en två månaders kurs i rättspsykiatri avsåge att bibringa; och hemställdes för den skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bevilja ett anslag å 5,000 kronor till fem stipendier för fängelseläkares, eventuellt även andra legitimerade läkares deltagande i rättspsykiatrisk kurs under två månader, därvid dock enligt medicinalstyrelsens mening borde föreskrivas, att innehavare av sådant stipendium under beivrandet av kursen, vilken omfattar 4 timmars föreläsning i veckan, jämväl borde hava praktisk tjänstgöring vid sinnessjukavdelning eller sinnessjukanstalt, vilken tjänstgöring styrelsen tänkt sig anordnad dels vid centralfängelsets å Långholmen sinnessjukavdelning (till vilken föreläsningarna i fråga äro förlagda) dels vid sinnessjukanstalt, antingen Långbro eller Konradsberg.

Denna medicinalstyrelsens hemställan har ännu icke föranlett, att frågan

förelagts riksdagen. Följden härav har blivit den att, fastän dessa rättspsykiatriska kurser nu pågått i 5 år och sålunda 10 dylika hållits, ännu icke en enda fängelseläkare bevistat dem, utan hava eleverna huvudsakligen utgjorts av medicine kandidater, varjämte en och annan i Stockholm boende medicine licentiat deltagit i sådan kurs.

Det uttalade önskemålet att även den nuvarande generationen av fängelseläkare måtte få den utbildning, som de rättspsykiatriska kurserna avse att meddela, har sålunda hittills alls icke blivit uppfyllt. Och man torde icke heller hava att räkna med att någon ändring härutinnan kommer att ske, förr än fängelseläkarna kunna komma i åtnjutande av stipendier för genomgående av rättspsykiatrisk kurs, liksom stipendier pläga utgå till läkare, som genomgå ämbetskurs för vinnande av behörighet till förste provinsialläkartjänst. För detta ändamål beviljades sålunda anslag senast för budgetåret 1924—1925, av vilket anslag jämlikt kungl. brev den 11 april 1924 stipendium å 1,000 kronor finge tilldelas läkare för bevistande av den samma år anordnade kursen i fråga, vilken omfattade en tidrymd av 2¹/₂ månader. Enligt medicinalstyrelsens förslag skulle fem stipendier av samma storlek utgå till legitimerade läkare, som deltaga i rättspsykiatrisk kurs, därvid fängelseläkare skulle äga företräde. Förr än dylika stipendier blivit beviljade, torde — som av det anförda framgår — det med inrättandet av en lärarbefattning i rättspsykiatri åsyftade gagnet icke helt kunna vinnas. Emellertid synes det för närvarande icke vara anledning att annan läkare än den, som är anställd vid centralfängelse, straff-fängelse eller kronohäkte erhåller rätt till stipendier för genomgående av rättspsykiatrisk kurs. Vad antalet dylika stipendier beträffar, bör väl icke ifrågasättas mindre än två för varje kurs. Därmed skulle fyra fängelseläkare årligen kunna erhålla understöd för genomgående av rättspsykiatrisk kurs.

Under åberopande av det ovan anförda får jag alltså hemställa,

att riksdagen till stipendier åt fängelseläkare för genomgående av rättspsykiatrisk kurs måtte för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor.

Stockholm den 13 januari 1926.

Alfred Petré.

